

आणविक आतङ्कवादको कार्य माथि
प्रतिबन्ध लगाउनको निमित्त अन्तर्राष्ट्रिय
सम्मेलन

संयुक्त राष्ट्र संघ
2005

आणविक आतङ्कवादको कार्य माथि प्रतिबन्ध लगाउनको लागि अन्तर्राष्ट्रिय महा सन्धि

यो महा सन्धिको राष्ट्रहरूको पक्षहरू,

अन्तर्राष्ट्रिय शान्ति र सुरक्षालाई कायम राख्ने र राष्ट्रहरूको बीचमा असल छिमेकी पन र मैत्रीपूर्ण सम्बन्धहरू र परस्पर सहयोगको सम्बन्धमा संयुक्त राष्ट्र संघको बडा पत्रका उद्देश्य र सिद्धान्तहरूलाई ध्यानमा राख्दै,

२४ अक्टोबर १९९५ मा संयुक्त राष्ट्र संघको पचासौं वार्षिकोत्सवको अवसरको घोषणा पत्रलाई स्मरण गर्दै

शान्ति पूर्ण उद्देश्यहरूको लागि आणविक ऊर्जाको विकास र कार्यान्वयन गर्न पाउने र आणविक ऊर्जाको शान्तिपूर्ण कार्यान्वयनको सम्भावित लाभहरूमा तिनीहरूको जायज अभिरुचिहरू राख्न पाउने सबै राष्ट्रहरूको अधिकारलाई मान्यता दिँदै

सन् १९८० को आणविक सामग्रीको भौतिक संरक्षणसम्बन्धी महा सन्धिलाई ध्यानमा राख्दै,

सबै रूपमा र सबै अभिव्यक्तिमा आतंकवादी कार्यको विश्वव्यापी वृद्धि भएकोमा गहिरो रूपमा चिन्तित हुँदै,

जोसुकैले र जहाँसुकै गरेका राज्य र जनताबीचको मैत्रीपूर्ण सम्बन्धलाई खतरामा पार्ने र राज्यहरूको क्षेत्रीय अखण्डता र सुरक्षालाई खतरामा पार्नेलगायत आतंकवादका सबै कार्यहरू, विधिहरू र अभ्यासहरूलाई संयुक्त राष्ट्र संघका सदस्य राष्ट्रहरूले आपराधिक र अनुचित, हुन् भनी तिनीहरूलाई स्पष्ट रूपमा निन्दा गर्ने कुरालाई सदा पुष्टि गर्ने 9 डिसेम्बर 1994 को महासभाको प्रस्ताव 49/60 मा संलग्न अन्तर्राष्ट्रिय आतंकवाद उन्मूलन गर्ने उपाय सम्बन्धी घोषणालाई स्मरण गर्दै,

यस मामिलाका सबै पक्षहरूलाई समेट्ने व्यापक कानुनी ढाँचा छ भनी सुनिश्चित गर्ने उद्देश्यले, घोषणापत्रले राज्यहरूलाई सबै प्रकारका आतङ्कवादको रोकथाम, दमन र उन्मूलनसम्बन्धी विद्यमान अन्तर्राष्ट्रिय कानुनी प्रावधानहरूको दायरालाई तत्काल समीक्षा गर्न प्रोत्साहित गरेको छ भन्ने कुरालाई मनन गर्दै,

यसमा संलग्न अन्तर्राष्ट्रिय आतंकवाद उन्मूलन गर्ने उपायहरूबारे 17 डिसेम्बर 1996 को महासभा प्रस्ताव 51/210 र 1994 घोषणा को पूरक घोषणालाई स्मरण गर्दै,

आणविक आतङ्कवादका कार्यहरूको दमनका लागि अन्तर्राष्ट्रिय महा सन्धि सम्बन्धित विद्यमान अन्तर्राष्ट्रिय उपकरणहरूलाई पूरक बनाउनको लागि महासभाको प्रस्ताव ५१/२१० बमोजिम विस्तृत गर्न तदर्थ समिति गठन गरिएको थियो भन्ने कुरालाई पनि स्मरण गर्दै,

आणविक आतंकवादको कार्यले गम्भीर नतिजा निम्त्याउन सक्छ र अन्तर्राष्ट्रिय शान्ति र सुरक्षाको लागि खतरा हुन सक्छ भन्ने कुरालाई मनन गर्दै,

विद्यमान बहुपक्षीय कानुनी प्रावधानहरूले ती आक्रमणहरूलाई पर्याप्त रूपमा सम्बोधन गर्दैनन् भन्ने कुरालाई पनि मनन गर्दै,

त्यस्ता आतङ्ककारी कार्यहरूको रोकथामका लागि प्रभावकारी र व्यवहारिक उपायहरू तर्जुमा गर्न र तिनका पीडकहरूलाई अभियोजन र सजायको लागि राज्यहरू बीचको अन्तर्राष्ट्रिय सहयोग अभिवृद्धि गर्न तत्काल आवश्यक छ भन्नेबारे निश्चित भएर,

प्रस्तुत महासन्धिको ढाँचाबाहिर राष्ट्रहरूको सैन्य बलका गतिविधिहरू अन्तर्राष्ट्रिय कानूनका नियमहरूद्वारा शासित हुन्छन् र प्रस्तुत महा सन्धिले ओगटेको क्षेत्रबाट केही कार्यहरूको बहिष्कारले कानुनी अन्यथा गैर कानुनी कार्यहरूलाई समर्थन गर्दैन वा कानुनी बनाउँदैन, वा अन्य कानूनहरू अन्तर्गत अभियोजनलाई रोक्दैन भन्ने कुरालाई *मनन गर्दै*,

तल उल्लेख भए बमोजिमका बुँदाहरूमा सहमत भएका छन् :

धारा १

यो महा सन्धिको उद्देश्यहरूको लागि:

1. "रेडियो एक्टिभ सामग्री" को अर्थ त्यस्ता आणविक सामग्री र अन्य रेडियोएक्टिभ पदार्थहरू हुन जसमा न्यूक्लाइडहरू हुन्छन् जुन सहज विघटनबाट गुञ्जिन्छ (एक वा धेरै प्रकारका आयनाइजिंग विकिरणहरू, जस्तै अल्फा-, बीटा-, न्यूट्रोन कणहरू र गामा किरणहरू उत्सर्जनको साथमा हुने प्रक्रिया) र जुन, तिनीहरूको रेडियोलोजिकल वा फिसाइल गुणहरूको कारणले गर्दा, मृत्यु, गम्भीर शारीरिक चोट वा सम्पत्ति वा वातावरणमा पर्याप्त क्षति हुन सक्छ ।

2. "न्यूक्लियर सामग्री" भन्नाले प्लुटोनियम, प्लुटोनियम-238 मा 80 प्रतिशत भन्दा बढी आइसोटोपिक सांद्रता बाहेक; यूरेनियम - 233; आइसोटोप 235 वा 233 मा यूरेनियम समृद्ध; अयस्क वा अयस्क अवशेषको रूपमा बाहेक प्रकृतिमा हुने आइसोटोपको मिश्रण भएको यूरेनियम; वा माथिका मध्ये एक वा बढी समावेश भएको कुनै पनि सामग्री भन्ने बुझिन्छ;

जसमा "आइसोटोप २३५ वा २३३ मा समृद्ध यूरेनियम" भन्नाले आइसोटोप २३५ वा २३३ वा दुवै मात्रामा रहेको यूरेनियमलाई बुझाउँछ जसमा आइसोटोप २३८ र आइसोटोप २३८ सम्मको समस्थानिकताको अनुपात प्रकृतिमा हुने आइसोटोप 235 भन्दा बढी हुन्छ ।

3. "परमाणु सुविधा" को अर्थ:

(a) पानी जहाज, सवारी साधनमा स्थापित रिएक्टरहरू, विमान वा अन्तरिक्ष वस्तुहरू ऊर्जा स्रोतको रूपमा प्रयोग गर्न वा कुनै पनि अन्य उद्देश्यको लागि प्रयोग हुने त्यस्तो जहाजहरू, सवारी साधन, विमान वा अन्तरिक्ष वस्तुहरू लगायत कुनै पनि आणविक रिएक्टर,;

(b) रेडियोधर्मी सामग्री उत्पादन, भण्डारण, प्रशोधनका लागि प्रयोग हुने कुनै पनि कारखाना वा वाहन ।

4. "उपकरण" को अर्थ:

- (a) कुनै पनि आणविक विस्फोटक उपकरण; वा
 - (b) जसको रेडियोलोजिकल गुणहरूको कारणले गर्दा मृत्यु, शारीरिक गम्भीर चोट वा सम्पत्ति वा वातावरणमा पर्याप्त क्षति हुन सक्ने कुनै पनि रेडियोधर्मी पदार्थ फैलाउन सक्ने वा विकिरण उत्सर्जन गर्न सक्ने यन्त्र ।
5. "राज्य वा सरकारको सुविधा" को अर्थ आफ्नो आधिकारिक कर्तव्य सँग सम्बन्ध रहेको राज्यका प्रतिनिधिहरू, सरकारका सदस्यहरू, व्यवस्थापिका वा न्यायपालिका वा राज्यका अधिकारीहरू वा कर्मचारीहरू वा अन्य कुनै सार्वजनिक प्राधिकरण वा संस्था वा अन्तरसरकारी संस्थाका कर्मचारी वा अधिकारीहरूद्वारा प्रयोग गरिएको वा कब्जामा रहेको कुनै पनि स्थायी वा अस्थायी सुविधा वा वाहन हो ।
6. "राज्यको सैन्य बल" को अर्थ राष्ट्रिय रक्षा वा सुरक्षाको प्राथमिक उद्देश्यका लागि यसको आन्तरिक कानून अन्तर्गत संगठित, प्रशिक्षित र सुसज्जित र तिनीहरूको औपचारिक कमाण्ड, नियन्त्रण र जिम्मेवारी अन्तर्गत रहेका सशस्त्र बलहरूको समर्थनमा काम गर्ने व्यक्तिहरू रहेको राज्यको सशस्त्र बल लगायतका बल हो ।

धारा २

1. यदि कुनै पनि व्यक्तिले गैर कानुनी रूपमा नियतसाथ निम्नलिखित कार्य गरेमा यो महा सन्धि उल्लङ्घन भएको ठहरिनेछ:
- (a) रेडियोधर्मी सामग्री राखेमा वा उपकरण बनाएमा वा राखेमा :
 - (i) मनसाय मार्ने वा गम्भीर शारीरिक चोट पुर्याउने भएमा ; वा
 - (ii) सम्पत्ति वा वातावरणमा ठूलो क्षति पुर्याउने मनसाय भएमा;
 - (b) कुनै पनि विधिले रेडियोधर्मी सामग्री वा उपकरण प्रयोगहरू रेडियोधर्मी पदार्थको रिलिज वा रिलिज हुने जोखिममा पार्ने तरिकाले परमाणु सुविधाको प्रयोग वा क्षति:
 - (i) मृत्यु वा गम्भीर शारीरिक चोट पुर्याउने आशय लिएमा; वा
 - (ii) सम्पत्ति वा वातावरणमा पर्याप्त क्षति पुर्याउने मनसाय लिएमा; वा
 - (iii) कुनै प्राकृतिक वा कानुनी व्यक्ति, अन्तर्राष्ट्रिय संस्था वा राज्यलाई कुनै कार्य गर्न वा नगर्न बाध्य पार्ने मनसाय लिएमा ।
2. कुनै पनि व्यक्तिले निम्नलिखित काम गरेमा पनि उल्लङ्घन भएको मानिनेछ :
- (a) धम्कीको विश्वसनीयतालाई सङ्केत गर्ने परिस्थितिहरूमा प्रस्तुत धाराको अनुच्छेद 1 (b) मा उल्लिखित उल्लङ्घन गर्ने धम्की दिएमा; वा
 - (b) धम्कीको विश्वसनीयतालाई सङ्केत गर्ने परिस्थितिहरूमा वा शक्तिको प्रयोग गरेर गैर कानुनी र जानाजानी रेडियोधर्मी सामग्री, यन्त्र वा परमाणु सुविधाको धम्की दिएर माग गरेमा ।

3. यदि प्रस्तुत धाराको अनुच्छेद १ मा तोकिएको नियम उल्लङ्घन गर्ने प्रयास गरेमा कुनै पनि व्यक्तिले यो महा सन्धि उल्लङ्घन गरेको हुनेछ ।
4. कुनै पनि व्यक्तिले निम्नलिखित कार्य गरेमा यो महा सन्धि उल्लङ्घन गरेको मानिने छ:
 - (a) प्रस्तुत धाराको अनुच्छेद १, २ वा ३ तोकिएको नियमहरू उल्लङ्घन गर्नमा मतियारको रूपमा सहभागी भएमा;
 - (b) वा प्रस्तुत धाराको अनुच्छेद १, २ वा ३ मा उल्लिखित नियम उल्लङ्घन गर्न अरूलाई संगठित गरेमा वा निर्देशन दिएमा; वा
 - (c) प्रस्तुत धाराको अनुच्छेद १, २ वा ३ मा उल्लेख गरिए अनुसार व्यक्तिहरूको समूहद्वारा कुनै पनि अन्य तरिकाले एउटा वा एउटा भन्दा बढी अपराधहरू गर्न योगदान गरेमा । यस्तो योगदान जानाजानी हुनेछ र या त समूहको सामान्य अपराधिक गतिविधि वा उद्देश्यलाई अगाडि बढाउने उद्देश्यले गरिएको छ वा सम्बन्धित अपराध वा अपराध गर्ने समूहको नियतको जानकारीमा गरिएमा ।

धारा ३

एउटै राज्यभित्र अपराध भएको अवस्थामा, कथित अपराधी र पीडितहरू सो राज्यका नागरिक भएमा, धारा ७, १२, १४, १५, १६ र १७ का प्रावधानहरू उपयुक्त भएमा ती अवस्थामा लागू भएको अवस्थामा बाहेक कथित अपराधी त्यो राज्यको इलाकामा फेला परेको छ र अन्य कुनै पनि राज्यले अधिकार क्षेत्र प्रयोग गर्ने धारा ९, अनुच्छेद १ वा २ अन्तर्गत आधार नभएमा यो महा सन्धि लागू हुने छैन ।

धारा ४

1. प्रस्तुत महा सन्धिको कुनै पनि कुराले अन्तर्राष्ट्रिय कानून र विशेष गरी संयुक्त राष्ट्र संघको बडा पत्र र संयुक्त राष्ट्र संघको अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको बडा पत्रको उद्देश्य र सिद्धान्तहरू अन्तर्गतको राज्य र व्यक्तिहरूको अन्य अधिकार, दायित्व र जिम्मेवारीहरूलाई असर गर्ने छैन ।
2. सशस्त्र द्वन्द्वको समयमा सशस्त्र सेनाका गतिविधिहरू, ती सर्तहरू अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानून अन्तर्गत बुझिएकाले, जुन कानूनद्वारा शासित छन् यो महासन्धিদ्वारा शासित छैनन् र तिनीहरू अन्तर्राष्ट्रिय कानूनका अन्य नियमहरूद्वारा शासित भए ता पनि कुनै पनि राज्यका सैन्य बलहरूले आफ्नो आधिकारिक कर्तव्यको अभ्यासमा सञ्चालन गर्ने गतिविधिहरू, यो महा सन्धিদ्वारा शासित हुँदैनन् ।
3. प्रस्तुत धाराको अनुच्छेद २ को प्रावधानहरूलाई माफ गर्ने वा कानुनी अन्यथा

गैरकानूनी कार्यहरू, वा अन्य कानूनहरू अन्तर्गत अभियोग रोक्नेको रूपमा व्याख्या गर्न पाइने छैन ।

4. प्रस्तुत महासन्धिले राज्यहरूद्वारा आणविक हतियारहरूको प्रयोग वा प्रयोगको वैधानिकताको मुद्दालाई सम्बोधन गर्दैन, न त यसलाई सम्बोधन गर्नेका रूपमा व्याख्या गर्न सकिन्छ ।

धारा ५

प्रत्येक राज्य पक्षले आवश्यक भए बमोजिमले यस्तो उपायहरू अपनाउनु पर्नेछ:

(a) धारा २ मा तोकिएका उल्लङ्घनहरूलाई यसको राष्ट्रिय कानून अन्तर्गत अपराधिक उल्लङ्घनको रूपमा स्थापना गर्नु पर्नेछ;

(b) ती उल्लङ्घनहरूलाई यी उल्लङ्घनहरूको संगीन प्रकृतिबारे विचार गर्ने उपयुक्त दण्डद्वारा सजाय हुने अपराध बनाउनु पर्नेछ ।

धारा ६

प्रस्तुत महा सन्धिको क्षेत्र भित्र अपराधिक कार्यहरू सुनिश्चित गर्नको लागि विशेष गरी जहाँ तिनीहरू सामान्य जनता वा व्यक्ति वा विशेष व्यक्तिहरूको समूहमा आतङ्कको अवस्थालाई उक्साउने उद्देश्यले वा गणना गरिन्छ त्यहाँ कुनै पनि हालतमा राजनीतिक, दार्शनिक, वैचारिक, नश्लीय, जातीय, धार्मिक वा अन्य समान प्रकृतिका विचारहरूद्वारा न्यायोचित हुँदैन र तिनीहरूको गम्भीर प्रकृतिसँग मिल्दोजुल्दो सजायद्वारा सजाय दिनको लागि प्रत्येक राज्य पक्षले उपयुक्त भए बमोजिम घरेलु कानून लगायत आवश्यक पर्ने उपायहरू अवलम्बन गर्नेछ ।

धारा ७

1. राज्यहरूका पक्षहरूले निम्न लिखित कार्यहरू गरेर सहयोग गर्नु पर्नेछ:

(a) आफ्नो इलाकामा व्यक्ति, समूह र संगठनहरूलाई प्रोत्साहन गर्ने, उक्साउने, संगठित गर्ने, जानीजानी वित्तपोषण गर्ने वा जानीजानी प्राविधिक सहयोग वा सूचना उपलब्ध गराउने वा ती अपराधहरूमा संलग्न हुने गैरकानूनी गतिविधिहरूलाई निषेध गर्ने उपायहरू लगायत धारा २ मा उल्लिखित अपराधहरूको आफ्नो क्षेत्र भित्र वा बाहिर अधिकार दिनको लागि आ-आफ्नो इलाकामा रोकथाम र प्रतिकार गर्ने तयारी यदि आवश्यक भएमा तिनीहरूको राष्ट्रिय कानून अनुकूल बनाउने लगायत सबै व्यावहारिक उपायहरू अपनाउने;

(b) आफ्नो राष्ट्रिय कानून बमोजिम र यहाँ निर्दिष्ट गरिएका तरिका सर्तहरू अनुसार र तिनीहरूको अधीनमा रहेर सही र प्रमाणित जानकारी आदानप्रदान गर्ने र धारा २ मा उल्लिखित कसुरहरू पत्ता लगाउन, रोकथाम, दमन र अनुसन्धान गर्न र ती अपराध गरेको आरोप लागेका व्यक्तिहरू विरुद्ध फौजदारी कारबाही चलाउनका लागि आवश्यक पर्ने

प्रशासनिक र अन्य उपायहरूको समन्वय गर्ने । विशेष गरी, एक राज्य पक्षले धारा ९ मा उल्लिखित अन्य राज्यहरूलाई धारा २ मा उल्लिखित कसुरहरूका साथै आफूले थाहा पाएका कसुरहरू गर्ने तयारीको सम्बन्धमा ढिलाइ नगरी सूचित गर्न उपयुक्त उपायहरू अवलम्बन गर्ने र उपयुक्त भएमा अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाहरूलाई पनि सूचित गर्ने ।

२. राज्य पक्षहरूले अर्को राज्य पक्षबाट प्रस्तुत महासन्धिको प्रावधानहरूको आधारमा वा यसको कार्यान्वयनको लागि गरिएको गतिविधिमा भाग लिएर उनीहरूले विश्वासमा प्राप्त गरेको कुनै पनि जानकारीको गोपनीयताको रक्षा गर्न उनीहरूको राष्ट्रिय कानून अनुरूप उपयुक्त उपायहरू अवलम्बन गर्नेछन् । यदि पक्ष राष्ट्रहरूले अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाहरूलाई विश्वासमा जानकारी उपलब्ध गराएमा, त्यस्ता जानकारीको गोपनीयता सुरक्षित छ भनी सुनिश्चित गर्नका लागि कदम चालिनेछ ।

३. राज्य पक्षहरूलाई प्रस्तुत महा सन्धिद्वारा राष्ट्रिय कानून बमोजिम सञ्चार गर्न अनुमति नभएको वा सम्बन्धित राज्यको सुरक्षा वा आणविक सामग्रीको भौतिक सुरक्षालाई खतरामा पार्ने कुनै पनि जानकारी उपलब्ध गराउन आवश्यक पर्दैन ।

४. राज्य पक्षहरूले संयुक्त राष्ट्र संघका महासचिवलाई प्रस्तुत धारामा उल्लेख गरिएका सूचनाहरू पठाउन र प्राप्त गर्न जिम्मेवार आफ्ना सक्षम अधिकारीहरू र सम्पर्क बिन्दुहरू बारे जानकारी गराउनेछन् । संयुक्त राष्ट्र संघका महासचिवले सक्षम अधिकारीहरू र सम्पर्क बिन्दुहरू सम्बन्धी यस्तो जानकारी सबै राज्य पक्षहरू र अन्तर्राष्ट्रिय आणविक ऊर्जा एजेन्सीहरूलाई सञ्चार गर्नेछन् । त्यस्ता अधिकारीहरू र सम्पर्क बिन्दुहरू निरन्तर रूपमा पहुँच योग्य हुनुपर्छ ।

धारा ८

प्रस्तुत महासन्धि अन्तर्गत अपराधहरू रोक्नको लागि, अन्तर्राष्ट्रिय आणविक ऊर्जा एजेन्सीका सान्दर्भिक सिफारिसहरू र कार्यहरूलाई ध्यानमा राख्दै राज्य पक्षहरूले रेडियोधर्मी पदार्थको सुरक्षा सुनिश्चित गर्न उपयुक्त उपायहरू अवलम्बन गर्न हरसम्भव प्रयास गर्नेछन् ।

धारा ९

१. निम्न लिखित अवस्थाहरूमा प्रत्येक राज्य पक्षले धारा २ मा उल्लिखित अपराधहरूमा आफ्नो अधिकार क्षेत्र स्थापना गर्न आवश्यक पर्ने उपायहरू अवलम्बन गर्नेछः

(a) उक्त राज्यको क्षेत्रमा उल्लङ्घन भएको; अथवा

(b) त्यो राज्यको झण्डा फहराउने जहाजमा चढेर उल्लङ्घन गरिएको वा उल्लङ्घन भएको समयमा त्यो राज्यको कानून अन्तर्गत दर्ता गरिएको विमान; वा

(c) उल्लङ्घन सो राज्यको नागरिकबाट भएको ।

२. निम्न लिखित अवस्थामा राज्य पक्षले त्यस्तो कुनै अपराधमा आफ्नो अधिकार क्षेत्र पनि स्थापित गर्न सक्छः

- (a) उक्त राज्यको नागरिक विरुद्ध अपराध भएको; वा
 - (b) त्यस राज्यको दूतावास वा अन्य कूटनीतिक वा कन्सुलर परिसर लगायत विदेशमा उक्त राज्यको राज्य वा सरकारी सुविधा विरुद्ध अपराध गरिएको; वा
 - (c) त्यो राज्यको इलाकामा आफ्नो बानी बसोबास गर्ने राज्य विहीन व्यक्तिले गरेको अपराध; वा
 - (d) (घ) त्यो राज्यलाई कुनै कार्य गर्न वा नगर्न बाध्य पार्ने प्रयासमा उल्लङ्घन गरिएको; वा
 - (e) उक्त राज्य सरकारद्वारा सञ्चालित विमानमा सवार भएको अवस्थामा उल्लङ्घन गरेको ।
3. प्रस्तुत महा सन्धिलाई अनुमोदन, स्वीकार, अनुमोदन वा स्वीकार गरेपछि प्रत्येक राज्य पक्षले प्रस्तुत धाराको अनुच्छेद २ बमोजिम आफ्नो राष्ट्रिय कानून अन्तर्गत स्थापित गरेको अधिकार क्षेत्रको संयुक्त राष्ट्र संघका महासचिवलाई सूचित गर्नेछ । यसमा कुनै परिवर्तन भएमा सम्बन्धित राज्य पक्षले महासचिवलाई तुरुन्त सूचित गर्नेछ ।
4. प्रत्येक राज्य पक्षले धारा २ मा उल्लिखित उल्लङ्घनहरूमा आफ्नो अधिकार क्षेत्र स्थापना गर्न आवश्यक पर्ने उपायहरू पनि लिनेछ कथित अपराधी आफ्नो इलाकामा उपस्थित भएको अवस्थामा र प्रस्तुत धाराको अनुच्छेद 1 वा 2 बमोजिम आफ्नो अधिकार क्षेत्र स्थापित गर्ने कुनै पनि राज्य पक्षहरूलाई त्यस व्यक्तिलाई सुपुर्दगी गर्दैन ।
5. यस महा सन्धिले आफ्नो राष्ट्रिय कानून बमोजिम राज्य पक्षद्वारा स्थापित कुनै पनि आपराधिक क्षेत्राधिकारको अभ्यासलाई बहिष्कृत गर्दैन ।

धारा १०

1. धारा २ मा उल्लिखित अपराध राज्य पक्षको इलाकामा भएको वा भइरहेको छ वा त्यस्तो अपराध गरेको वा गरेको आरोप लागेको व्यक्ति आफ्नो इलाकामा उपस्थित हुन सक्नेछ भन्ने जानकारी प्राप्त भएपछि सम्बन्धित राज्य पक्षले सूचनामा रहेका तथ्यहरूको छानबिन गर्न आफ्नो राष्ट्रिय कानून अन्तर्गत आवश्यक पर्ने उपायहरू अवलम्बन गर्नेछ ।
2. परिस्थितिले यस्तो वारेन्टी दिएको बारे सन्तुष्ट भइ सकेपछि राज्य पक्ष जसको इलाकामा अपराधी वा कथित अपराधी रहेको छ, उसले अभियोजन वा सुपुर्दगीको उद्देश्यले उक्त व्यक्तिको उपस्थिति सुनिश्चित गर्न आफ्नो राष्ट्रिय कानून अन्तर्गत उपयुक्त उपायहरू अवलम्बन गर्नेछ ।
3. प्रस्तुत धाराको अनुच्छेद 2 मा उल्लेख गरिएका उपायहरू लिइएका कुनै पनि व्यक्ति निम्नलिखित कुराको हकदार हुनेछ:
 - (a) त्यो व्यक्ति राष्ट्रिय वा अन्यथा त्यो व्यक्तिको अधिकारको रक्षा गर्न हकदार भएको राज्यको यदि त्यो व्यक्ति राज्यविहीन व्यक्ति हो भने, त्यो व्यक्ति बानी बसेको इलाकामा

राज्य निकटतम उपयुक्त प्रतिनिधिसँग ढिलाइ नगरी सञ्चार गर्ने;

(b) सो राज्यको प्रतिनिधिद्वारा भेट गर्ने;

(c) उप अनुच्छेद (a) र (b) अन्तर्गत उक्त व्यक्तिको अधिकारको बारेमा जानकारी गराउने

4. उक्त कानून र नियमहरूले अनुच्छेद 3 अन्तर्गत प्रदान गरिएका अधिकारहरूलाई उद्देश्यका लागि प्रदान गर्न पूर्ण प्रभाव पार्न सक्षम हुनुपर्छ भन्ने प्रावधानको अधीनमा रहेर प्रस्तुत धाराको अनुच्छेद 3 मा उल्लिखित अधिकारहरू अपराधी वा कथित अपराधी उपस्थित भएको क्षेत्रमा राज्यको कानून र नियमहरू अनुरूप प्रयोग गरिनेछ ।

5. रेडक्रसको अन्तर्राष्ट्रिय समितिलाई कथित अपराधीसँग कुराकानी गर्न र भेट्न आमन्त्रित गर्नको लागि प्रस्तुत धाराको अनुच्छेद 3 र 4 को प्रावधानहरू धारा 9, अनुच्छेद 1 (c) वा 2 (c) बमोजिम अधिकार क्षेत्रको दाबी गर्ने कुनै पनि राज्य पक्षको अधिकारमा पूर्वाग्रह बिना हुनेछ ।

6. प्रस्तुत धारा बमोजिम राज्य पक्षले एकजना व्यक्तिलाई हिरासतमा लिएको अवस्थामा यसले तुरुन्तै, प्रत्यक्ष वा संयुक्त राष्ट्र संघका महासचिव मार्फत, धारा 9, अनुच्छेद 1 र 2, र बमोजिम अधिकार क्षेत्र स्थापित गर्ने पक्ष राष्ट्रहरूलाई सूचित गर्नेछ र यदि उपयुक्त ठानियो भने, त्यो व्यक्ति हिरासतमा छ भन्ने तथ्य र त्यस व्यक्तिको हिरासतमा वारेन्टी गर्ने परिस्थितिहरूको बारेमा कुनै अन्य इच्छुक राज्य पक्षहरूलाई सूचित गर्नु पर्छ ।

धारा ११

1. कथित उल्लङ्घन गर्ने व्यक्ति उपस्थित भएको इलाकामा राज्य पक्षले, धारा 9 लागू हुने अवस्थामा, यदि त्यस व्यक्तिलाई सुपुर्दगी गरेन भने कुनै पनि र अपराध आफ्नो क्षेत्रमा गरिएको भएमा वा नभएमा कुनै अपवाद बिना त्यस राज्यको कानून बमोजिम कारबाही मार्फत मुद्दा चलाउनको लागि आफ्नो सक्षम अधिकारी समक्ष अनावश्यक ढिलाइ नगरी पेश गर्न बाध्य हुनेछ । ती अधिकारीहरूले सो राज्यको कानून बमोजिम गम्भीर प्रकृतिको अन्य कसूरको हकमा जस्तै गरी आफ्नो निर्णय लिने छन् ।

2. कुनै राज्य पक्षलाई आफ्नो राष्ट्रिय कानून अन्तर्गत आफ्नो कुनै एक नागरिकलाई सुपुर्दगी गर्न वा अन्यथा आत्मसमर्पण गर्न अनुमति दिइदा मुद्दा वा कारबाहीको नतिजाको रूपमा लगाइएको सजाय भोग्नको लागि व्यक्तिलाई त्यो राज्यमा फिर्ता गरिनेछ भन्ने शर्तमा मात्र नागरिकहरू जसको लागि व्यक्तिको सुपुर्दगी वा आत्मसमर्पणको माग गरिएको थियो त्यस अवस्थामा मात्र उक्त व्यक्तिलाई मुद्दा वा कारबाहीको परिणामस्वरूप सजाय भोग्नको लागि उक्त राज्यमा फिर्ता गरिनेछ । र यो राज्य र व्यक्तिको सुपुर्दगी खोज्ने राज्य यस विकल्प र उनीहरूले उपयुक्त ठानेका अन्य सर्तहरूसँग सहमत छन् । यस्तो सशर्त सुपुर्दगी वा आत्मसमर्पण प्रस्तुत धाराको अनुच्छेद 1 मा उल्लिखित दायित्व निर्वाह गर्न पर्याप्त हुनेछ ।

धारा १२

प्रस्तुत महासन्धि बमोजिम हिरासतमा लिइएका वा अन्य कुनै उपायहरू वा कारबाही गर्ने व्यक्तिलाई मानव अधिकारको अन्तर्राष्ट्रिय कानून लगायत, सबै अधिकारको उपभोग र ग्यारेन्टी सहित राज्यको कानूनको अनुरूप जुन क्षेत्रमा त्यो व्यक्ति उपस्थित छ र अन्तर्राष्ट्रिय कानूनको लागू प्रावधानहरू लगायत, निष्पक्ष व्यवहारको ग्यारेन्टी गरिनेछ ।

धारा १३

1. प्रस्तुत महासन्धि लागू हुनु अघि कुनै पनि राज्य पक्षहरू बीच अवस्थित कुनै पनि सुपुर्दगी सन्धिमा धारा २ मा उल्लिखित अपराधहरू सुपुर्दगी योग्य अपराधहरूका रूपमा समावेश गरिएको मानिनेछ । राज्य पक्षहरूले त्यस्ता अपराधहरूलाई सुपुर्दगी योग्य अपराधहरू जस्ता प्रत्येक सुपुर्दगी सन्धिमा समावेश गर्ने प्रतिबद्धता जनाउँछन् ।
2. सुपुर्दगी सन्धिको अस्तित्वमा सशर्त बनाउने राज्य पक्षले सुपुर्दगी सन्धि नभएको अर्को राज्य पक्षबाट सुपुर्दगीको अनुरोध प्राप्त गर्दा अनुरोध गरिएको राज्य पक्षले आफ्नो विकल्पमा प्रस्तुत महा सन्धिलाई धारा २ मा उल्लिखित अपराधहरूको सम्बन्धमा सुपुर्दगीको कानुनी आधारको रूपमा विचार गर्न सक्छ । सुपुर्दगी अनुरोध गरिएको राज्यको कानून द्वारा प्रदान गरिएको अन्य सर्तहरूको अधीनमा हुनेछ ।
3. अनुरोध गरिएको राज्यको कानून द्वारा प्रदान गरिएको सर्तहरूको अधीनमा रहेर सुपुर्दगीलाई सन्धिको अस्तित्वमा सर्त नराख्ने पक्ष राष्ट्रहरूले धारा २ मा उल्लिखित अपराधहरूलाई आपसमा सुपुर्दगी योग्य अपराधको रूपमा मान्यता दिनेछन् ।
4. यदि आवश्यक भएमा धारा २ मा उल्लिखित कसुरहरूलाई पक्ष राष्ट्रहरूबीच सुपुर्दगीको प्रयोजनका लागि, धारा ९ अनुच्छेद १ र २ बमोजिम ती घटना भएको ठाउँमा मात्र नभएर राज्यको क्षेत्राधिकार स्थापना गर्ने राज्यहरूको क्षेत्रमा पनि गरिएको मानिनेछ ।
5. धारा २ मा उल्लिखित कसुरहरूको सम्बन्धमा राज्य पक्षहरू बीच सबै सुपुर्दगी सन्धि र व्यवस्थाहरूको प्रावधान तिनीहरू प्रस्तुत महा सन्धिसँग असंगत रहेको हदसम्म राज्य पक्षहरू बीचको रूपमा परिमार्जन गरिएको मानिनेछ ।

धारा १४

1. धारा २ मा उल्लिखित अपराधहरूको सम्बन्धमा ल्याइएको अनुसन्धान वा फौजदारी वा सुपुर्दगी कार्यवाहीको सम्बन्धमा राज्य पक्षहरूले कारबाहीका लागि आवश्यक प्रमाणहरू प्राप्त गर्नमा सहयोग लगायत एकअर्कालाई सबैभन्दा ठूलो सहयोग प्रदान गर्नेछन् ।

2. राज्य पक्षहरूले प्रस्तुत धाराको अनुच्छेद 1 अन्तर्गत आफ्ना दायित्वहरू कुनै पनि सन्धिहरू वा तिनीहरूबीच अवस्थित हुन सक्ने पारस्परिक कानुनी सहायतासम्बन्धी अन्य व्यवस्थाहरूको अनुरूप पूरा गर्नेछन् । त्यस्ता सन्धि वा प्रबन्धहरूको अनुपस्थितिमा, पक्ष राष्ट्रहरूले आफ्नो राष्ट्रिय कानून बमोजिम एक अर्कालाई सहयोग गर्न सक्नेछन् ।

धारा १५

सुपुर्दगी वा पारस्परिक कानुनी सहायताको उद्देश्यका लागि धारा २ मा उल्लिखित कुनै पनि अपराधलाई राजनीतिक अपराध वा राजनीतिक अपराधसँग जोडिएको वा राजनीतिक अभिप्रायबाट प्रेरित अपराध मानिने छैन । तदनुसार, सुपुर्दगी वा त्यस्तो अपराधको आधारमा पारस्परिक कानुनी सहायताको लागि गरिएको अनुरोधलाई राजनीतिक अपराध वा राजनीतिक अपराधसँग सम्बन्धित अपराध वा राजनीतिक अभिप्रायबाट प्रेरित अपराध हो भन्ने एकल आधारमा अस्वीकार गर्न सकिँदैन ।

धारा १६

धारा २ मा उल्लिखित कसुरहरूका लागि सुपुर्दगीको अनुरोध वा त्यस्ता अपराधहरूका सम्बन्धमा पारस्परिक कानुनी सहायताको लागि कुनै व्यक्तिलाई त्यो व्यक्तिको जाति, धर्म, राष्ट्रियता, जातीय उत्पत्ति वा राजनीतिक विचार वा अनुरोधको अनुपालनको कारणले यी कुनै पनि कारणले त्यो व्यक्तिको स्थितिमा पूर्वाग्रह ल्याएमा अभियोजन वा सजाय दिने उद्देश्यले गरिएको हो भन्ने विश्वास गर्ने पक्ष राष्ट्रसँग पर्याप्त आधार भएमा प्रस्तुत महासन्धिको कुनै पनि कुरालाई सुपुर्दगी वा पारस्परिक कानुनी सहायता वहन गर्ने दायित्व थोपरिने गरी व्याख्या गरिने छैन ।

धारा १७

1. हिरासतमा रहेको वा एउटा राज्य पक्षको इलाकामा सजाय भोगिरहेको व्यक्ति जसको अर्को राज्य पार्टीमा गवाहीको उद्देश्यका लागि अनुरोध गरिएमा, पहिचान वा अन्यथा प्रस्तुत महा सन्धि अन्तर्गत अपराधहरूको अनुसन्धान वा अभियोजनको लागि प्रमाण प्राप्त गर्न सहयोग प्रदान गर्न निम्न सर्तहरू पूरा भएमा हस्तान्तरण गर्न सकिनेछः

(a) व्यक्तिले स्वतन्त्र रूपमा आफ्नो सु सूचित सहमति दिएमा; र

(b) दुवै राज्यका सक्षम अधिकारीहरू ती राज्यहरूले उपयुक्त ठानेका सर्तहरूको अधीनमा सहमत छन् ।

2. प्रस्तुत धाराको उद्देश्यहरूको लागि:

(a) व्यक्ति स्थानान्तरण गरिएको राज्य द्वारा अन्यथा अनुरोध वा अधिकृत नभएसम्म व्यक्ति सरुवा भएको राज्यलाई हिरासतमा राख्ने अधिकार र दायित्व हुनेछ;

(b) व्यक्ति सरुवा भएको राज्यले पहिले नै सहमति भए बमोजिम वा दुवै राज्यका सक्षम अधिकारीहरूद्वारा अन्यथा सहमत भए अनुसार व्यक्तिलाई राज्यको हिरासतमा फिर्ता गर्ने आफ्नो दायित्वलाई ढिलाइ नगरी कार्यान्वयन गर्नेछ

(c) व्यक्ति सरुवा भएको राज्यले व्यक्ति फिर्ताको लागि सुपुर्दगी प्रक्रिया सुरु गर्नको लागि व्यक्तिलाई हस्तान्तरण गरिएको राज्यसँग व्यक्तिको फिर्ताको लागि सुपुर्दगी प्रक्रिया सुरु गर्न आवश्यक पर्दैन;

(d) सरुवा भएको व्यक्तिले आफू सरुवा भएको राज्यको हिरासतमा बिताएको समयको लागि सरुवा भएको राज्यमा सजाय भोगिरहेको सेवाको लागि क्रेडिट प्राप्त गर्नेछ ।

3. प्रस्तुत धारा बमोजिम व्यक्ति सरुवा हुने पक्ष राष्ट्रले त्यसरी सहमति जनाएमा त्यो व्यक्तिको राष्ट्रियता जुनसुकै भए पनि राज्यको इलाकामा जुन व्यक्तिलाई कार्य वा विश्वासको सम्बन्धमा सरुवा गरिएको हो जुन राज्यको इलाकाबाट त्यस्तो व्यक्ति सरुवा गरिएको थियो मुद्दा चलाइने वा हिरासतमा वा उसको व्यक्तिगत स्वतन्त्रताको अन्य कुनै प्रतिबन्धको अधीनमा हुने छैन ।

धारा १८

1. रेडियोधर्मी सामग्री, उपकरण वा आणविक सुविधाहरू कब्जा वा अन्यथा नियन्त्रणमा लिइएमा, धारा २ मा उल्लिखित अपराधको कमीशन पछि त्यस्ता वस्तुहरूको स्वामित्वमा रहेको राज्य पक्षले निम्नलिखित काम गर्नु पर्नेछ:

(a) रेडियोधर्मी पदार्थ, उपकरण वा आणविक सुविधालाई हानिरहित बनाउन कदम चाल्नु पर्ने;

(b) लागू हुने अन्तर्राष्ट्रिय आणविक उर्जा एजेन्सी सेफगार्डहरू अनुसार कुनै पनि आणविक सामग्री राखिएको सुनिश्चित गर्ने; र

(c) अन्तर्राष्ट्रिय आणविक उर्जा एजेन्सी द्वारा प्रकाशित शारीरिक सुरक्षा सिफारिसहरू र स्वास्थ्य र सुरक्षा मापदण्डहरू पालना गर्ने ।

2. धारा २ मा उल्लिखित अपराधसँग सम्बन्धित कुनै पनि कारबाही पूरा भएपछि वा यदि अन्तर्राष्ट्रिय कानून द्वारा आवश्यक भएमा त्यो भन्दा चाँडो कुनै पनि रेडियोधर्मी सामग्री, उपकरण वा आणविक सुविधा उपकरण वा सुविधा एक राष्ट्रिय वा निवासी हो भने त्यस्तो रेडियोधर्मी सामग्रीको स्वामित्व भएको प्राकृतिक वा कानूनी व्यक्तिको राज्य पक्षलाई (विशेष गरी, फिर्ता र भण्डारणको मोडालिटीहरू सम्बन्धी) राज्य पक्षहरूसँग सम्बन्धित यो सम्बन्धित रहेको राज्य पक्षहरूसँग परामर्श पछि जसको इलाकाबाट यो चोरी वा अन्यथा गैरकानूनी रूपमा प्राप्त गरिएको राज्य पक्षलाई फिर्ता गरिनु पर्ने छ ।

3. (a) कुनै राज्य पक्षलाई राष्ट्रिय वा अन्तर्राष्ट्रिय कानूनले त्यस्तो रेडियोधर्मी सामग्री, उपकरण वा आणविक सुविधा फिर्ता वा स्वीकार गर्न निषेध गरिएमा वा प्रस्तुत धाराको अनुच्छेद 3 (b) को अधीनमा, सम्बन्धित राज्य पक्षहरू सहमत भएमा रेडियोधर्मी सामग्री, उपकरण वा आणविक सुविधाहरूको स्वामित्वमा रहेको राज्य पक्षले प्रस्तुत धाराको अनुच्छेद १ मा वर्णन गरिएका कदमहरू चाल्न जारी राख्नेछ; यस्तो रेडियोधर्मी सामग्री,

उपकरण वा आणविक सुविधाहरू शान्तिपूर्ण उद्देश्यका लागि मात्र प्रयोग गरिनेछ;

(b) रेडियोधर्मी पदार्थ, यन्त्र वा आणविक सुविधाहरूको स्वामित्व राज्य पक्षको लागि वैध नभएको अवस्थामा त्यो राज्यले तिनीहरूलाई जतिसक्दो चाँडो त्यस्तो अधिकार वैध भएको राज्यको कब्जामा राखिएको सुनिश्चित गर्नेछ , उपयुक्त भएमा, यसलाई हानिरहित बनाउने उद्देश्यको लागि उक्त राज्यसँग परामर्श गरी प्रस्तुत धाराको अनुच्छेद १ को आवश्यकताहरू अनुरूप आश्वासनहरू प्रदान गर्नेछ छ; त्यस्ता रेडियोधर्मी सामग्री, उपकरण वा आणविक सुविधाहरू शान्तिपूर्ण उद्देश्यका लागि मात्र प्रयोग गरिनेछ ।

4. यदि प्रस्तुत धाराको अनुच्छेद 1 र 2 मा उल्लेख गरिएको रेडियोधर्मी सामग्री, उपकरण वा आणविक सुविधाहरू कुनै पनि राज्य पक्षहरूसँग वा राज्य पार्टीको राष्ट्रिय वा निवासीसँग सम्बन्धित छैनन् भने वा चोरी वा अन्यथा गैर कानुनी रूपमा राज्य पार्टीको क्षेत्रबाट प्राप्त गरिएको थिएन भने वा यदि प्रस्तुत धाराको अनुच्छेद 3 बमोजिम त्यस्ता वस्तुहरू प्राप्त गर्न कुनै पनि राज्य इच्छुक भएन भने प्रस्तुत धाराको अनुच्छेद 3 (b) को अधीनमा रहेर सम्बन्धित राज्यहरू र कुनै पनि सान्दर्भिक अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाहरू बीचको परामर्श पछि यसको प्रबन्ध सम्बन्धी छुट्टै निर्णय लिइनेछ ।

5. प्रस्तुत धाराको अनुच्छेद 1, 2, 3 र 4 को उद्देश्यका लागि रेडियोधर्मी सामग्री, उपकरण वा आणविक सुविधाको स्वामित्वमा रहेको राज्य पक्षले अन्य राज्य पक्षहरू विशेष गरी सम्बन्धित राज्य पक्षहरू र कुनै पनि सान्दर्भिक अन्तर्राष्ट्रिय संगठनहरू विशेष गरी अन्तर्राष्ट्रिय आणविक ऊर्जा एजेन्सीलाई सहायता र सहकार्यको लागि अनुरोध गर्न सक्नेछ ।

6. प्रस्तुत धारा बमोजिम रेडियोधर्मी पदार्थ, यन्त्र वा आणविक सुविधा व्यवस्थापन गर्ने वा राख्ने पक्ष राष्ट्रहरूले अन्तर्राष्ट्रिय आणविक ऊर्जा एजेन्सीका महानिर्देशकलाई त्यस्तो वस्तु नष्ट गरिएको वा राखिएको तरिकाबारे जानकारी गराउनु पर्नेछ । अन्तर्राष्ट्रिय आणविक ऊर्जा एजेन्सीका महा निर्देशकले अन्य राज्य पक्षहरूलाई जानकारी हस्तान्तरण गर्नेछ ।

7. धारा 2 मा उल्लिखित उल्लङ्घनको सम्बन्धमा कुनै पनि प्रसारको घटनामा प्रस्तुत धारा वा अन्तर्राष्ट्रिय कानूनका अन्य नियमहरूको कुनै पनि कुराले आणविक क्षतिको लागि दायित्व नियन्त्रित गर्ने अन्तर्राष्ट्रिय कानूनका नियमहरूलाई कुनै पनि हिसाबले असर गर्ने छैन ।

8. प्रस्तुत धारामा भएको कुनै पनि कुराले आणविक क्षतिको दायित्व नियन्त्रित गर्ने अन्तर्राष्ट्रिय कानूनका नियमहरू वा अन्तर्राष्ट्रिय कानूनका अन्य नियमहरूलाई कुनै पनि हिसाबले असर गर्ने छैन

धारा १९

कथित उल्लङ्घनकर्तालाई कारबाही गर्ने पक्ष राष्ट्रले यसको राष्ट्रिय कानून वा लागू हुने प्रक्रियाहरू अनुसार कार्यवाहीको अन्तिम नतिजा संयुक्त राष्ट्र संघका महासचिवलाई जानकारी गराउनु पर्नेछ जसले अन्य राज्य पक्षहरूलाई जानकारी हस्तान्तरण गर्नेछ ।

धारा २०

पक्ष राष्ट्रहरूले प्रस्तुत महा सन्धिको प्रभावकारी कार्यान्वयनलाई सुनिश्चित गर्नको लागि आवश्यकता अनुसार अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाहरूको सहयोगमा एकअर्कासँग प्रत्यक्ष वा संयुक्त राष्ट्र संघका महासचिव मार्फत परामर्श सञ्चालन गर्नेछन् ।

धारा २१

राज्य पक्षहरूले प्रस्तुत महासन्धि अन्तर्गतका आफ्ना दायित्वहरू राज्यहरूको सार्वभौम समानता र क्षेत्रीय अखण्डता र अन्य राज्यहरूको घरेलु मामिलामा हस्तक्षेप नगर्ने सिद्धान्तहरूसँग सुसंगत रूपमा पूरा गर्नेछन् ।

धारा २२

प्रस्तुत महासन्धिको कुनै पनि कुराले राज्य पक्षलाई अर्को राज्य पक्षको इलाकामा अधिकार क्षेत्रको अभ्यास र कार्यहरूको कार्यसम्पादन गर्ने अधिकार दिएको छैन जुन त्यसको राष्ट्रिय कानूनद्वारा अर्को राज्य पक्षका अधिकारीहरूका लागि मात्र आरक्षित गरिएको छ ।

धारा २३

1. प्रस्तुत महासन्धिको व्याख्या वा आवेदन सम्बन्धी दुई वा दुई भन्दा बढी राज्य पक्षहरू बीचको उचित समयमा वार्ताबाट समाधान गर्न नसकिएको कुनै विवादलाई तिनीहरूमध्ये एकको अनुरोधमा, मध्यस्थताको लागि पेश गरिनेछ । यदि, मध्यस्थताको लागि अनुरोध गरिएको मितिको छ महिना भित्र, पक्षहरू मध्यस्थताको संगठनमा सहमत हुन असमर्थ भएमा उक्त विवादलाई ती पक्षहरू मध्ये कुनै एकले अदालतको विधान अनुरूप निवेदन दिएर अन्तर्राष्ट्रिय न्यायालयमा पठाउन सक्नेछ ।
2. प्रस्तुत महासन्धि वा यसमा संलग्न हुँदा गरिएको हस्ताक्षर, अनुसमर्थन, अनुमोदन, स्वीकृति वा अङ्गीकार गरेको समयमा प्रत्येक राज्यले यसले आफूलाई प्रस्तुत धाराको अनुच्छेद १ द्वारा बाध्य भएको मान्दैन भन्ने कुरा घोषणा गर्छ । यस्तो रोक लगाएको कुनै पनि राज्य पक्षको सम्बन्धमा अन्य राज्य पक्षहरू अनुच्छेद १ द्वारा बाध्य हुनेछैनन् ।
3. प्रस्तुत धाराको अनुच्छेद २ बमोजिम रोक लगाएको कुनै पनि राज्यले जुनसुकै बेला संयुक्त राष्ट्र संघका महासचिवलाई सूचना दिएर त्यो आरक्षण फिर्ता लिन सक्नेछ ।

धारा २४

1. यो महा सन्धि सबै राज्यहरूद्वारा हस्ताक्षरको लागि संयुक्त राष्ट्र संघको मुख्यालय

न्यूयॉर्कमा 14 सेप्टेम्बर 2005 देखि 31 डिसेम्बर 2006 सम्म खुला हुनेछ ।

2. यो महासन्धि अनुमोदन, स्वीकृति वा अनुमोदनको विषय हो । अङ्गीकार, स्वीकृति वा अनुमोदनका कागजातहरू संयुक्त राष्ट्र संघको महासचिव कहाँ जम्मा गरिनेछ ।
3. यो महा सन्धिमा कुनै पनि राज्य सम्मिलित हुनको लागि खुला रहनेछ । सम्मिलन सम्बन्धी कागजातहरू संयुक्त राष्ट्र संघका महासचिवमा जम्मा गरिनेछ ।

धारा २५

1. यो महासन्धि संयुक्त राष्ट्र संघका महासचिवसँग अनुमोदन, स्वीकृति, अङ्गीकार वा सम्मिलनको बीसौं दस्तावेज जम्मा भएको मिति पछिको तीसौं दिनमा लागू हुनेछ ।
2. महासन्धिलाई अनुमोदन, स्वीकार, अङ्गीकार गर्ने वा अनुमोदन, स्वीकार, अङ्गीकार गर्ने एक्काइसौं दस्तावेज जम्मा गरेपछि प्रत्येक राज्यको लागि यो महा सन्धि अनुमोदन, स्वीकृति, अङ्गीकार वा सम्मिलनको त्यस्तो राज्यले आफ्नो दस्तावेज जम्मा गरेको तीसौं दिनमा लागू हुनेछ ।

धारा २६

1. राज्य पक्षले प्रस्तुत महासन्धिमा संशोधन प्रस्ताव गर्न सक्नेछ । प्रस्तावित संशोधन डिपोजिटरीमा पेश गरिनेछ, जसले यसलाई तुरुन्तै सबै राज्य पक्षहरूमा परिचालित गर्नेछ ।
2. यदि बहुसंख्यक राज्य पक्षहरूले निक्षेपकर्तालाई प्रस्तावित संशोधनहरू विचार गर्न सम्मेलन बोलाउन अनुरोध गरेमा निमन्त्रणा जारी भएको तीन महिना नपुग्दै निक्षेपकर्ताले सबै राज्य पक्षहरूलाई त्यस्तो सम्मेलनमा उपस्थित हुन आमन्त्रित गर्नेछ ।
3. सम्मेलनले सर्वसम्मतिबाट संशोधनहरू अपनाएको सुनिश्चित गर्न हरसम्भव प्रयास गर्नेछ । यदि यो सम्भव भएन भने, संशोधनहरू सबै राज्य पक्षहरूको दुई तिहाइ बहुमतबाट पारित गरिनेछ । सम्मेलनमा ग्रहण गरिएको कुनै पनि संशोधनलाई निक्षेपकर्ताले सबै राज्य पक्षहरूलाई तुरुन्तै पठाउनेछ ।
4. प्रस्तुत धाराको अनुच्छेद 3 बमोजिम अपनाएको संशोधन प्रत्येक राज्य पक्षको लागि लागू हुनेछ जसले संशोधनको अनुमोदन, स्वीकृति, सम्मिलन वा अनुमोदनको मिति दुई तिहाई राज्यहरूको दलहरूले आ-आफ्नो सान्दर्भिक कागजपत्र बुझाएका मिति पछि तीसौं दिनमा आफ्नो स्वीकृति जमा गर्दछ । त्यसपछि, संशोधन कुनै पनि राज्य पक्षको लागि त्यस राज्यले आफ्नो सान्दर्भिक कागजात जम्मा गरेको मिति पछिको तीसौं दिनमा लागू हुनेछ ।

धारा २७

1. कुनै पनि राज्य पक्षले संयुक्त राष्ट्र संघका महासचिवलाई लिखित सूचनाद्वारा प्रस्तुत महा सन्धिको भर्त्सना गर्न सक्छ ।
2. संयुक्त राष्ट्र संघका महासचिव द्वारा अधिसूचना प्राप्त भएको मिति पछि एक वर्ष पछि भर्त्सना लागू हुनेछ ।

धारा २८

अरबी, चिनियाँ, अङ्ग्रेजी, फ्रान्सेली, रुसी र स्पेनी पाठहरू समान रूपमा प्रामाणिक रहेको प्रस्तुत महासन्धिको मूल प्रति, संयुक्त राष्ट्र संघका महासचिव कहाँ जम्मा गरिनेछ, जसले सबै राज्यहरूलाई यसको प्रमाणित प्रतिलिपिहरू पठाउनेछ ।

जसको साक्षीमा, आ-आफ्ना सम्बन्धित सरकारहरूद्वारा विधिवत रूपमा अधिकृत भएको तल हस्ताक्षर गरेकाहरूले 14 सेप्टेम्बर 2005 मा न्यूयोर्कमा संयुक्त राष्ट्र संघको मुख्यालयमा हस्ताक्षरको लागि खोलिएको प्रस्तुत महा सन्धिमा हस्ताक्षर गरेका छन् ।